

Referències de la guerra de Successió al *Llibre de consells de la Universitat i vila d'Inca,* 1705-1720¹

Gabriel Pieras Salom

Gabriel Pieras Salom
Cronista oficial
gpsinca@gmail.com

Paraules clau: rei, jurats, talles, decret, lleis, identitat.

Resum. *El present treball és un resum de les actes escrites al Llibre de consells de la Universitat i vila d'Inca, 1705-1720, que tenen relació amb la guerra que va ocasionar el canvi de la dinastia austracista (Carles III) per la borbònica (Felip V). El regne de Mallorca deixà d'existir i es convertí en una província del regne d'Espanya.*

Keywords: king, councillor, taxes, decree, laws, identity.

Abstract. *This paper is a summary of the minutes written in the Llibre de consells de la Universitat i vila d'Inca, 1705-1720. They have connection with the war that caused the change of Austrian dynasty (Charles III) for the Bourbon (Philip V). The kingdom of Mallorca ceased to exist, and turned into a province of the Kingdom of Spain.*

1. Extret del treball inèdit "300 anys de la pèrdua de la nostra identitat mallorquina (Regne de Mallorca) a Inca, mitjançant les forces armades del rei borbó en Felip V (Que Déu hagi perdonat)". Transcripció de les actes del *Llibre de consells* de 1705 a 1720 de l'Arxiu Històric Municipal d'Inca, per Gabriel Pieras Salom.

1. Introducció

La guerra de Successió, deguda al testament del rei Carles II que dictà dia 2 d'octubre de 1700, on nomenava el seu successor, el nét del "Rei Sol" Lluís XIV de França, Felip d'Anjou, degué tenir unes fortes repercussions a Inca. Mallorca, Inca igualment, es va decantar pel rei Carles III, però va caure davant les forces borbòniques de Felip V. Un dels llocs on podia trobar informació de la citada guerra a Inca eren els llibres de consells del moment.

La veritat és que al llibre corresponent, llegides les actes i estudiades amb tot deteniment les paraules dels jurats i consellers, allò que demanen, allò que decideixen, puc assegurar que és mínim. La informació es resumeix en imposició de talles, en manca de blat, en alguns ajuts als soldats, en la citació del rei Carles III i, després de la derrota, del rei Felip V.

La gran informació que hi ha sobre la guerra de Successió a Mallorca ens dona a conèixer, més o menys, la situació d'Inca. Els consells locals del moment desgraciadament no són gaire aclaridors. Sí, però, que ben llegides ens fan suposar la situació local.

També consultats els llibres sacramentals de l'Arxiu Parroquial d'Inca relatius als anys que van de 1700 a 1720, resulta que no hi surten noms de soldats inquers morts en la guerra, sabent que en varen morir bastants. Estudis posteriors poden donar més llum a aquest treball, jo diria inicial i de primera recerca local.

2. Especificacions generals

El rei Carles II va nàixer dia 6 de novembre de l'any 1661, fill del rei Felip IV i Mariana d'Àustria. Morí dia 11 de novembre de 1700. No tengué fills.

En el seu testament tancat dia 2 d'octubre de 1700² s'encomana, primerament, a la Santíssima Trinitat, Pare, Fill i Esperit Sant, tres persones distintes i un sol Déu vertader, i de la gloriosíssima Verge Maria, Mare del Fill i Verb Etern, i Senyora nostra i de tots els sants celestials. Després diu que ell, don Carles, per la gràcia de Déu, rei de Castella, de Lleó, d'Aragó, de les Dues Sicílies, de Jerusalem, de Granada, de Toledo, de València, de Galícia, de Mallorca, etc. Coneix que com a mortal no pot escapar de la mort... i per tant fa el testament, ordena i declara la seva darrera voluntat mitjançant aquesta escriptura, estant en el seu bon seny. El testament consta de 59 capítols i un codicil.

El capítol núm. 14 diu, resumit: i en el cas de mancar ell sense successió, l'ha de succeir el citat duc d'Anjou, segon fill del delfí de França, i mana a tots els súbdits en tots els seus regnes que el tinguin i reconeixin com el seu rei i senyor natural, precedit del jurament que ha de fer d'observar les lleis, furs i costums dels regnes, perquè és la seva intenció i així convé a la pau de la cristiandat, de tot Europa i a la tranquil·litat d'aquests els seus regnes... que es mantingui sempre desunida, aquesta monarquia, a la de França... L'ha de succeir el dit duc d'Anjou, en tots els seus regnes i senyorijs, així pertanyents a la corona de Castella, com la d'Aragó i Navarra, i tots els de dins i fora d'Espanya, tot assenyalant els regnes de Castella (Castella, Lleó, Toledo, Galícia, Sevilla, Granada, Còrdova, Múrcia, Jaén...) i d'Aragó (València, Catalunya, Nàpols, Sicília, Mallorca, Menorca...). I vol, després de mort, que el citat duc d'Anjou es digui i sigui rei, com ipso facto ho serà de tots ells (els regnes)... que tinguin i rebin l'esmentat duc d'Anjou pel seu rei i senyor natural propietari dels seus regnes, estats i senyorijs...

Dia 1 de novembre de 1700 moria el rei Carles II i, segons el *Resumen de historia de Mallorca* de Mn. Pere Xamena Fiol, editat a Felanitx l'any 1965, es varen celebrar a Mallorca, dia 7 de gener de 1701 a

2. Molts investigadors opinen que aquest testament fou falsejat.

Sant Francesc d'Assís i dia 16 de febrer a Montsió, solemnes exèquies i posteriors festes populars dedicades a l'entrada a Madrid del nou rei Felip V. Llegint el *Cronicón mayoricense* escrit per Álvaro Campaner y Fuertes i editat a Palma l'any 1881 sabem que dia 4 de març, dia que arribà la notícia d'aquesta entrada, es va cantar un tedèum, i a la nit es varen enllumenar moltes finestres. Dia 27 de febrer de 1701 es va celebrar en el Born una gran festa per la coronació del rei Felip V, organitzada per la Confraria de Sant Jordi. Dia 10 de desembre, d'ordre del virrei Francisco Miguel de Pueyo, foren detinguts 3 o 4 homes per parlar contra el rei Felip V. Dia 20 de juliol, publicació de la guerra contra l'emperador, anglesos, holandesos i flamencs. Dia 20 d'abril de 1704 es feren rogatives per la salut del rei. Dia 6 de juny es va publicar la declaració de guerra contra Portugal i l'arxiduc Carles d'Àustria. Durant el mes de juliol del citat any, demanà el rei Felip V una subvenció per atendre les despeses de la seva coronació; la ciutat se n'excusà per la pobresa i escassetat del Regne de Mallorca, per manca de blat...

Seguint amb el *Resumen de historia de Mallorca* de Mn. Xamena sabem com poc temps d'haver estat proclamat rei Felip V comença a formar-se partit i opinió a favor de l'arxiduc Carles, principalment entre les classes més baixes del poble; el virrei i el bisbe han de castigar alguns seglars i sacerdots per desafectes al nou rei. Tampoc va agradar l'embarcament forçós de tropes per anar a la guerra que ja havia rebentat a la Península, ja que Aragó, Catalunya i València s'havien declarat partidaris de l'arxiduc. L'any 1707 a la badia de Palma va aparèixer l'esquadra de l'arxiduc Carles, i demanà que es retessin. El virrei volia defensar la plaça a favor de Felip V i un grup, capitanejat per Salvador Truyols, a favor de l'arxiduc, es va retre a la citada esquadra. Se saquejaren les cases dels partidaris del rei Borbó al crit de "fora botiflers i galls". El comte de Zavellà, en nom del rei Carles III, es va possessionar de Mallorca, i es varen desterrar els fidels a Felip V. La cort del rei Carles estava a Barcelona.

L'any 1712 l'arxiduc Carles fou elegit emperador i es va produir la pau d'Utrecht, que restablí la pau i assegurà el govern als Borbons. Catalunya quedà exclosa del tractat i fou assetjada, mentre que Mallorca es mantenia fidel a Carles III. L'any 1714 Barcelona es ret al borbó i la nostra illa, amb el virrei Marquès de Rubí, segueix resistint. Ben aviat l'esquadra de Felip V, manada pel cavaller Aspheld,³ desembarcà a Cala Llonga. Els soldats desembarcats van cap a Felanitx i després cap a Alcúdia. Conquerida aquesta, les tropes van a Palma, que també es ret al rei borbó.

Pel Decret de Nova Planta de 1716, el Regne de Mallorca queda convertit en província i les universitats (viles), en municipis. La figura del virrei desapareix i surt el capità o comandant general. El procurador reial queda substituït per l'intendent. La Reial Audiència, que és el mateix temps Consell Polític, es componrà d'un regent, cinc ministres i un fiscal. Queda dissolt el Gran i General Consell. Els jurats i consellers tant de Palma com dels pobles, elegits a "sac i sort", passaran a ser "regidors" i seran elegits per la Reial Audiència.

3. Claude François Bidal d'Aspheld (1665-1743). Cavaller, marquès d'Aspheld i mariscal de França. Després d'intervenir en el setge de Barcelona l'any 1714 es dirigí al darrer reducte austracista, Mallorca. Desembarcà a Cala Ferrera de Santanyí el 15 de juny de 1715 amb 10.000 homes i aconseguí derrotar la resistència de la guàrdia costanera mallorquina. La capitulació va tenir lloc a Alcúdia, dia 20 de juny. L'exèrcit invasor anà dia 23 de juny cap a sa Pobla, Binissalem i Ciutat. Dia 28 del mateix mes el cavaller d'Aspheld, amb el seu exèrcit, se situà davant Ciutat i col·locà el seu exèrcit vora la Real i el seu quarter general a Can Granada. Dia 13 de juliol la noblesa de Palma sortí a cavall de la ciutat i es reuní amb el cavaller d'Aspheld a Son Forteza. Es dirigiren a la Porta de Jesús, on els esperaven els de la ciutat de Mallorca. Tots plegats i escortats per dues fileres de soldats amb baioneta calada entraren dins la ciutat que havia capitulat. Es dirigiren a la Seu, on el bisbe i el Capítol esperaven d'Aspheld, i entonaren un tedèum... Desapareixia el Regne de Mallorca... D'Aspheld exercí com a capità general i fou recompensat pel rei Felip V amb el toisó d'or i el marquesat d'Aspheld. Mallorca es convertí en una província del regne d'Espanya, centralista i unitària. El successor d'Aspheld, marquès de Lede, tractà amb tanta duresa els mallorquins que, des de París, d'Aspheld hagué d'intercedir a favor dels illencs davant Felip V. (Resum. Antoni Marimon Riutort (Autors diversos, 1994: 122; GEM, I, 253); ARM, Arxiu Torrella, armari 9, plec 71, f. 228-232).

3. Organització de la Universitat i vila d'Inca

Organització de la Universitat i Vila d'Inca al principi del segle XVIII abans de “La Nueva Planta de la Real Audiencia del Reyno de Mallorca establecida por su Magestad con Real Cédula de diez y seis de Março de mil setecientos diez y seis”.⁴

Batle reial

Juraria de mà major

Juraria de mà mitjana

Juraria de mà de conradors

Juraria de mà de menestrals

Consellers de mà major

Consellers de mà mitjana

Consellers de mà de conradors

Consellers de mà de menestrals

Consellers de la ciutat

Mostassaf

Clavari de la vila o síndic clavari

Oïdors de comptes

Posada de jutge (encarregat de la)

4. Un exemple d'elecció de càrrecs

In dei nomine, congregats i ajuntats en la nostra Universitat i Vila... per efecte de fer l'extracció dels elets de batlle (Jurats o Consellers), en la forma acostumada... fou obert el caixó de les matrícules pel dit Senyor Batlle i així mateix fou oberta la bossa dels elets de Balle i posada la mà dins la mateixa per un minyó de tendre edat i precedit per lo nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant...

Així mateix fonc determinat per dit Jurat Major, la persona de l'honor Joan Siquier, Balle Real... amb blanques y negres, nemine discrepante, salvo un vot.

E apres fonch ... per lo Jurat Onofre Rubí la persona de Miquel Prats i passat amb faves blanques y negres per la major part...

5. Un exemple d'acta de consell

Die 25 7bre. 1705

Congregats i ajuntats en la Sala de la nostra vila i Universitat d'Inca (Incha) los honors Joan Capó “Queto”, Onofre Rubí, Pere Josep Morro i Antoni Martorell “Corb”, jurats de dita Universitat, amb assistència de l'honor Joan Siquier, Batlle Reial i los honors Consellers: Antoni Garriga “ferrer”, Antoni Llompart “fuster”, Antoni Scanelles d'Antoni, Bartomeu Balle, Guillem Bisellach de Pere, Guillem Coll, Jaume Palou “fuster”, Joan Michel Arrom “Notari”, Joan Pont “gerrer”, Joan Ramis “ferrer”, Joan Reure

4. Arxiu Històric Municipal d'Inca. Govern. *Llibre de consells*, 1705-1718.

i Mesquida, Joan Tortella “gerrer”, Miquel Llompard “Catri”, Miquel Prats de Joan, Pere Planes “Punta”, Rafel Llobera, Rafel Llobera de Rafel, Rafel Ramis de Miquel i Sebastià Garí.

Per efecte de tenir consell i tractar coses útils i necessàries a la mateixa. I aquí mateix fou proposat per lo Jurat Major en nom de sos socios Jurats dient: Honors Senyors i Savi Consell lo perquè se ha manat congregar i ajuntar a Vs. Ms. es per a dir-los i representar-los...

...i discorreguts los vots d'un en altre, com és costum, fou conlúis, definit i determinat, nemine discrepante...

Festes Joan Calafat i Antoni Capellà.

6. Batles reials 1705-1720

Jaume Siquier. 1719

Joan Capó “Queto”. 1710-1711-1715

Joan Llompard de Bartomeu. 1716-1717

Joan Llompard. 1715

Joan Rayó, Àngel”, lloctinent de batlle reial. 1718

Joan Reure i Masquida com a lloctinent de batlle reial. 1711 (dia 7 de setembre). 1711-1712-1713

Joan Siquier. 1705-1708-1711-1712-1715

Magí Carbonell. Dia 9 de juny de 1710, Magí Carbonell porta el títol de lloctinent de batlle reial. 1709-1710

Marc Ferrer, lloctinent de batlle i portant la vara reial. 1714

Miquel Amer, notari. 1714

Miquel Prats de Joan. 1708-1709

7. Jurats de 1705 a 1720

Antoni Llompart, “Catiu”.	1707-1708-1712
Antoni Martorell, “Corb”.	1710-1717-1718
Antoni Martorell.	1705-1706
Antoni Vallespir.	1706-1707
Arnau Perelló.	1710
Bartomeu Balle.	1707-1708-1714
Bartomeu Ferrer de l'Hostal.	1716
Francesc Coll.	1706-1707-171
Gabriel Fiol.	1715
Gabriel Llompart de Jerònim.	1716
Guillem Bisellach de Bartomeu.	1717-1718
Guillem Perelló.	1708-1709
Jaume Mayrata del Canyar.	1707-1708

Jaume Planes, “fuster”.	1717-1718
Joan Capó, “Queto” menor.	1705-1706-1710-1712-1717-178
Joan Garau d’Antoni.	1711-1715
Joan Massip i Vich.	1711
Joan Miquel Arrom, notari.	1706-1707
Joan Morro.	1715
Joan Perelló de Tirasset Nou.	1706-1707-1713
Joan Pont, “ferrer”.	1716
Joan Prats de Joan.	1708-1709
Joan Rayó, “Àngel”.	1716
Joan Reura i Masquida.	1707-1708-1712
Joan Tortella.	1713
Jordi Bennàssar de Miquel.	1713
Magí Carbonell.	1708-1709
Miquel Amer, notari.	1708-1709-1714
Miquel Prats de Joan, síndic clavari i jurat major.	1713
Miquel Ramis de Llorenç.	1710
Onofre Rubí.	1705-1706
Pere Josep Morro.	1705-1706-1715
Pere Llompart, “Panxeta”.	1714
Pere Tortella, “gerrer”.	1711
Rafel Llobera de Gregori.	1712
Silvestre Tortella.	1714

8. Consells que tenen relació amb la guerra de Successió

14 de març de 1706

El Jurat Major exposa que els moradors de la mateixa pareix mos trobam amb necessitat de blat per remeiar les mateixes... que se faci prevenció de 600 quarteres de forment.

24 de maig de 1706

...deslliurar talles per pagar lo ordinari i també lo extraordinari... és precis conduir oficials... que los honors jurats condueixin dos oficials amb lo mateix salari que l'any passat.

12 de novembre de 1706

...és per dir-los i representar-los com moltes viles han fetes demostracions d'alegries per Nostre Rei Carles Tercer i per això informa que nostra vila també mateix facin semblant...que los honors jurats vagin a Su Eccia. i Plenipotenciari per efecte que se facin les demostracions i alimares de que sien possibles deixant lo demás a respatlles dels honors jurats.

3 de desembre de 1706

...és per dir-los i representar-los una lletra que ve servida de Su Eccia. Del Plenipotenciari de Sa Majestat de nostre rei Carles Tercer, en la qual narra moltes coses de conveniència pel bé públic de la part forana... que dos dels jurats vagin a informar-se amb lo dit nostre advocat...

26 de gener de 1707

...presentar-los una lletra que havem rebuda dels Magnífics Síndics Clavaris de la Part Forana... que suposat que Su Ilma. del Sr. Virrei desitja aconsolar dita nostra vila d'Inca... per ço se supliqui a Su Sra. Ilma. sia servit minvar los gastos així de balle i oficials.

30 de març de 1707

...una lletra que se nos han enviada per raó de quatre cavalls... deslliuram el modo que se han de pagar per ser precis haver-los de comprar... que los honors jurats comprin els quatre cavalls pel servei de Sa Majestat el Rei nostre Senyor.

13 de juny de 1707

...que és precis dur oficials... que se conduexin dos oficials i amb salari de 10 lliures a quiscun.

22 d'octubre de 1707

...a circa el gasto que han fet los soldats en aquesta vila... que se vagi al Sr. Virrei per veure si se podrà recobrar lo dit gasto.

23 de febrer de 1708

...que a la quartera, dijous passat, hi havia poc blat, unes catorze o quinze quarteres... que los senyors jurats vagin a Su Excel. del Sr. Virrei perquè sigui servit de donar la providència necessària.

28 de maig de 1708

...per la necessitat en que es troba nostra vila i la precisió de lliurar talles per pagar lo ordinari i lo extraordinari... que se lliurin sis talles... s'han de conduir oficials i amb quin salari... que se conduexin dos oficials a respalles dels honors jurats.

25 de juliol de 1708

...que Su Ilma. del Sr. Virrei ha fet fabricar unes ordinacions per fer guardes marítimes i, en vista de lo qual, nosaltres fins avui havem cobrat dels moradors d'aquesta vila i que tenen obligació de pagar 10 dobles per persona, però que no basta per pagar dites guardes d'Andratx i Valldemossa per haver avançat el preu de dites guardes en 18 ll... que les guardes se paguin dels fons comuns de dita Universitat per no haver d'inquietar altra vegada les persones...

18 de setembre de 1708

...fou presentada una proposta despatxada per lo Sr. Virrei Plenipotenciari de nostre Rei i Monarca Carles Tercer... que nostre Rei està molt apretadíssim per los gastos que ocasionen les guerres que ordinàriament s'observen com és notori, espera que Vs. Ms. se dignin fer algun donatiu voluntari que serà molt del gust del dit Nostrom Rei i Monarca Carles Tercer... que se donin 200 lliures del Comú de dita Vila... per lo susdit donatiu voluntari... que se pagui l'interès a aquell que vol ajudar-nos per afavorir a nostre Monarca Carles Tercer, nostron Rei, que Déu guardi...

18 de març de 1710

...allotjar les cases de la vila del Mercat per ordre del Jutge de Corts... Que s'allotgin dites cases i se tregui posada pel Jutge.

30 de març de 1710

...que se cerqui un apossentador per apossentar al Magnífic Sr. Jutge de Corts i demés ministres de la Règia Cort Criminal, amb un salari de 15 lliures amb un llit nou, dos matalassos, tres màrfegues noves de cànyom i dos llensols per apossentar al Sergent Major de la Part Forana quan vengui a passar mostra a la nostra vila, com també oli, carbó i candeles...

31 de març de 1710

Queda nomenat apossentador el jurat Miquel Prats de Miquel amb les obligacions escrites d'oli, carbó, candeles, llit nou, dos matalassos usats, tres màrfegues i dos llensols usats.

22 de maig de 1710

El jurat Miquel Prats de Miquel renuncia al càrrec.

14 de setembre de 1710

...el mal que fan en aquesta vila els bestiar de llana com tocinos (porcs) en els sementers, en els arbres, empelts de figueres, vinyes... en detriment del Rei Senyor Nostre, que Déu guardi...

12 d'octubre de 1710

...subcidi a les guerres de nostre Rei i Monarca Carles Tercer per medi de Su. Ilma. el Virrei, ha remès lo Sr. Francesc Mora, capità d'aquesta vila... i demana un diner voluntari de ser possible... Que se doni el donatiu voluntari, 125 lliures, que demana nostre Rei i Monarca Carles Tercer.

7 de setembre de 1710

...necessitat de sembrar algunes terres del terme de dita vila per haver estada la collita molt tènua... tenim moltes terres sense sembrar en perjudicis particulars i del Rei Senyor Nostre.

12 de novembre de 1710

...la vila pot comprar 500 quarteres de forment d'allà on sigui millor i més ben vista als jurats i que el blat sigui repartit no superant les 2 quarteres...

25 de maig de 1711

...deslliurar talles per pagar ordinari i extraordinari. Que se deslliurin 5 talles...

25 de juliol de 1711

Més... és per notificar-los com lo dit Jerònim Maymó, Secretari de la Cúria de la Capitania General mos ha remès una lletra missiva en la qual demana que li pagui aquesta Universitat i Vila 50 reials castellans per los despatxos d'haver fet elecció de Capità de les Armes de dita vila en la persona del Sr. D. Pedro Mora i Orlandís... i discorreguts los vots... si les viles tenen obligació de pagar i en tal cas dits honors jurats de dita vila paguin dits 50 reials castellans en el dit Maymó... Item el jurat major, Joan Reure, dona lectura a una petició del Sr. Dr. en quiscun dret, Miquel Massanes i Joan Massanes en la qual demanen que se paguin quatre talles amb els seus interessos... Discorreguts los vots... que suposat hi ha altres

persones que habiten a Ciutat i se los ha acomodats a pagar quatre talles, que per això s'acomodin los dits Massanes a pagar quatre talles des del dia de Cinquagema prop vinent en avant, en tant en quant són habitants a Ciutat, ells o els seus successors, hagin de pagar aquests talles...

19 de desembre de 1711

...és per representar-los unes Ordres de Su Ilma. el Sr. Virrei de data del 18 del corrent en les quals ens posa obligació de recollir soldats en cases on puguen habitar aquells en un reial castellà quiscun i dos a l'oficial comandant i si és necessari prevenir algunes màrfegues, com se senyala en dites Ordres, i com no tinguin expedient de llensols ni flassades, Vs. Ms. deslliberaran lo que més convingui així per dit gasto dels dits soldats com per lo que més se pugui oferir... se fassi una talla al clavari corrent pagadores dins tres dies per pagar el gasto de cada dia als soldats i lo demás s'oferirà en respecte del que importa gastar així per màrfegues i flassades... se deixa a discreció dels dits honors jurats, imposant obligació en el clavari de contribuir cada dia lo que s'oferirà pagar per lo sobredit efecte... Més sabran com el Tinent viu en la present vila d'Inca nos ha intimat que per major conveniència dels moradors de dita vila troba servir a lloc reconèixer alguna cosa regalar al Capità que viu a Ciutat, amb ànim que aquell en nosaltres serà bon mèrit el donar alguna cosa del gasto dels soldats... que se deixi a disposició dels honors jurats facin de regalar aquell del modo los pareixerà.

19 de febrer de 1713

...com sabran Vs. Ms. com la Casa de l'Hospital General pateix molta necessitat conforme la Lletra que se llegirà a Vs. Ms. en la qual se demana un donatiu voluntari ... en paga de la Talla General, com així fou resolt en lo Gran i General Consell d'aquest Regne, com de si se narra en la lletra signada pels Magnífics Miquel Prats de Joan i de Melcion Salom, Síndics Clavaris de la Part Forana... que se donin béns comuns i de nostra vila d'Inca, 25 ll. a l'Hospital General.

6 d'abril de 1713

...es vingut D. Josep Gilabert per demanar diner voluntari pel servei de nostre Rei i Monarca Carles Tercer pel gasto de dites guerres,, que se doni de béns comuns de dita nostra vila per via de donatius voluntaris pels serveis de nostre Rei i Monarca Carles Tercer, 125 ll.

4 de març de 1714

...tenim 60 quarteres de farina en la present Sala d'ordre del Sr. Virrei... Se vengui a preu corrent...

1 de febrer de 1715

...és per dir-los i representar-los com lo Sr. Virrei ha remesa una Ordre en que diu que nostra vila elegesca número de paisans qui convindran al Capità que ha enviat, los quals ensenyats en el maneig de les armes estiguin promptes per quan seran... per anar en el paratge i que siguin mantinguts per nostra vila... que la nostra vila i moradors de la mateixa, estam promptes per el servei de Sa Majestat, en quant sigui necessari sacrificar vides i hisendes, del major fins el menor, quan Su Ecça. mana pel servei de nostre rei Carles Tercer, que Déu guardi. De tot lo qual s'ha tocat lo present acte ab aeternam memoriam...

2 de març de 1715

...e més fou proposat per dit Jurat Major, en nom de los demás socios junts, dient: no ignoren el gasto tan excessiu com s'experimenta per la instrucció de les guerres i lo clavari corrent no té talles dirigides per pagar el dit gasto que s'ofereix cada dia... que se deslliurin dues talles...

14 de març de 1715

...manifestar ordres i manaments del Sr. D. Tomàs Forteza, marquès d'Urgell, que ha deixat manat que, sense dilació, enviem 150 homes amb ses armes i tres cabos qui los governen, a la part marítima entre la ciutat d'Alcúdia i Artà i siguin mantinguts per nostra vila per espai de quinze dies... i discreguts los vots, fou conclús, definit i determinat que los honors jurats paguin 500 ll. al menor fur que trobaran per distribuir aquelles per servei de Sa Majestat, com és pagar els homes qui aniran a la marina... així de les entrades com de les eixides per dit efecte de mantenir els homes qui aniran a campanya per los 15 dies ha destinats Su Exc. amb ses ordres previstes que s'estimen en 2 s. i un pa de munició a cada home...

10 de juny de 1715

...és precís deslliurar talles per pagar lo ordinari i lo extraordinari com són els gastos en soldats...

14 de juny de 1715

...les notícies que tenim així del Sr. Virrei com també dels Senyors Governadors de la part forana... les veles que s'han descobert a la part d'Andratx i en vista de dites ordres han marxat a la part marítima d'Alcúdia, en el lloc determinat a dita nostra vila, algunes persones amb son capità i altres oficials i judicam s'hauran de gastar moltes quantitats de diners per pagar dites persones que han marxat i les que judicam hauran de marxar i també mateix comprar blat per fer pa per los mateixos, i nosaltres no tenim a la caixa dels dipòsits més que circa de 4 a 7 lliures... que los honors jurats prenguen 500 ll. a interès i en cas que no en trobin en via d'interès, los prenguin per un encarregament al menor fur que trobaran, les quals s'hagin de distribuir a tots els qui aniran a la marina per necessari del seu gasto, i no essent molta necessitat no es puguin gastar d'altra manera i per lo sobredit efecte se donin atribucions que seran necessàries per lo sobredit efecte, firmant les actes que així mateix seran necessàries, de tot lo qual se ha tocat lo present acte ad aeternum rei memoriam...

17 de juliol de 1715

...que los honors jurats cercassin 500 ll. per via d'interès o les prenguessin per encarregament, les quals s'havien de distribuir a la gent de la vila d'Inca a la part marítima, així amb diner o en pa... no havem trobat diner ni per via d'interès ni per encarragament i trobant-nos en les influències que s'han experimentat, en vista de lo qual hem usat d'alguns medis de manllevar en via d'emprest algunes quantitats de diners de moltes i diferents persones i, també, hem fet arrear blat i ordi en algunes possessions del terme com d'alguns particulars de dita vila als quals estam devent les quantitats de dit forment i ordi dels qual s'ha fet farina, que està patent en la present Sala, qual s'ha fet per la prevenció que nos fou manada per lo nostre generalíssim de les tropes del Rei Felip Quint... que los honors jurats prenguin per via d'encarregament en el menor fur que trobaran i que se tornin els diners a diferents persones i el romanent i lo demás gasto ordinari se pagui mitjançant pòlisses contra els clavaris...

26 de juliol de 1715

No hi ha res significat si tenim en compte que ja depenem del rei Felip V.

12 d'agost de 1715

...Que en lo present Consell s'han presentades i dirigides al Clavari Major les talles ordinàries i extraordinàries i no s'han pogut pagar les extraordinàries com és la Talla General, compartiments, bagatges de

5. Jean-François-Nicolas Bette i Croix, marquès de Lede (Castell de Lede. Països Baixos espanyols, 1668 - Madrid, 11 de febrer de 1725). Noble, polític i militar flamenc-espanyol actiu durant els regnats de Felip V i Lluís I. Favorable a la causa de Felip V, participà a l'expedició contra Mallorca l'any 1714 i amb la capitulació d'aquesta illa en fou el primer capità general el 1715.

carros, matxos, etc. i així és precís lliurar més talles...

...i discorreguts los vots fou conclús, definit i determinat per les dues terceres parts, que se lliurin dues talles al clavari corrent a més de les sis que en el Consell se li feren lliurar per pagar la Talla General i demés gastos que s'han oferit i s'ofereixen a dita vila...

21 de setembre de 1715

...és per a dir-los com és precís lliurar més talles en el Clavari corrent per efecte de pagar les talles que ha resolt el Gran i General Consell...

3 d'octubre de 1715

In dei nomine... tots consellers de dita universitat i vila... e aquí mateix fou proposat per dit jurat Llompart en nom de los demés sos socios dient: Honors Senyors i Savis Consellers... lo perquè se ha manat congregar i ajuntar a Vs. Ms. és per notificar-los una ordre de Sa Excel·lència el Marquès de Lede⁵ que se llegirà davant Vs. Ms. que és del tenor següent:

"En conformidad de la orden con que me hallo de Su Magestad (que Dios guarde) para disponer que en este Reyno que se executen las demostraciones de honras, lutos y exequias que se practicaron en la muerte de la Serenísima Señora Reina Dª Mariana de Austria⁶ en manifestación y sentimiento con que Su Magestad se halla por la incomparable pérdida como la que reconoce en la muerte del Serenísimo Rey su abuelo,⁷ mando a Vs. Ms. que por lo que toca a esa villa dispongan se proceda en todas las fúnebres demostraciones que Su Magestad sea servido mandar, previniendo que lo que habrán de executar de alçar un tablado delante del altar mayor de diez pies de alto con las gradas necesarias, al qual se ha de cubrir de vanta negra y sobre él se pondrán el ataúd cubierto de un paño de terciopelo negro y encima de éste una corona y cetro dorado circundado de veinte y cuatro hachas y arriba se pondrá un dosel de vanta negra y poniendo a las hachas tarjeta con el escudo de las armas de Francia, celebrando una Misa Mayor de Requiem y Oficios de Difuntos. Para la cual dará el Sr. Obispo⁸ la orden necesaria previniendo a Vs. Ms. que a este obsequio fúnebre deberán dar disosición para que se execute desde el día 10 hasta el 23 del que viene tomando el día que les pareciere para su execución, concurriendo Vs. Ms. con toda la justicia vestidos de negro con capas largas y excepto el día 19 que es el que cumple años Su Magestad, que Dios guarde, y siendo justo y propio del celo de Vs. Ms. hagan las demás demostraciones de alegría de tan feliz día, mandaràn cantar una Misa Mayor por la prosperidad de Su Magestad y de toda su familia y, a su fin, se cantará el Te Deum Laudamus en acción de gracias de tan feliz día, haciendo que en la misma noche de pongan luminarias en todas las casas, advirtiéndole a Vs. Ms. que con toda la justicia asistirán con los moradores a esta función. Que Dios guarde a Vs. Ms. muchos años. Castillo Real de Mallorca a 23 de Septiembre de 1715.

El marquès de Lede.

Al Bayle y Jurados de la villa de Inca"

I discorreguts los vots d'un en altre, com és costum, fou conclús, definit i determinat, nemine discrepante, que se faci tot lo contingut just a les Ordres Su Excel·lència el Marquès de Lede dels 23 de novembre

6. Marianna d'Àustria (Wiener Neustadt, Àustria, 22 de desembre de 1634 – Palau d'Uceda, Madrid, 16 de maig de 1696) fou reina consort d'Espanya (1649-1665) com a segona esposa de Felip IV i regent (1665-1675), i mare del rei Carles II.

7. El rei Felip V era nét del rei de França Lluís XIV, el Rei Sol. Nascut dia 5 de setembre de 1638 a Versalles i mort dia 1 de setembre de 1715 als 77 anys d'edat, i 72 de regnat.

8. En aquells moments era bisbe de Mallorca Atanasio de Estarripa Tranajauregui, des de dia 23 de juliol de 1712 fins a 5 de juliol de 1721.

proppassat i així en raó de les presents així pel título de l'Església Parroquial com per la caixa de nostra Universitat. Que los honors jurats passin a Ciutat per lo necessari pel dol... de tot lo qual s'ha tocat lo present acte... Festes Sebastià Oliver i Nicolau Bujosa, missatges d'aquesta vila.

10 de maig de 1716

...Se necessiten lliurar talles... que se deslliurin.

3 de novembre de 1716

...que se faci una talla general pel servei de Sa Majestat i un compartiment per la casa del Sindicat... el clavari corrent no té més que set talles que tan sols basten pel gasto ordinari, quedant molt poc per a l'extraordinari, i per això, és precís lliurar més talles a la providència que més convingui i fer l'elecció de la casa per posada de jutge... Que se lliurin tres talles i els jurats facin pagaments de lo que estan devent de quarteres velles, sense dilació...

27 de maig de 1717

...que se lliurin sis talles més... el Jurat Major diu que seria convenient per les guardes se pagassin per "excusar enfados"... que se paguin.

2 de setembre de 1717

...el Síndic Clavari demana ser pagat de tot allò que li deuen per raó de talles generals que se feren en anys passats o que li donin una bona partida per bestiar i altres gastos... els clavaris estan al corrent del que se demana... supliquen tengui paciència ja que s'aniran pagant del millor modo i manera...

26 d'abril de 1718

...que el dia 19 del corrent se nos ha intimat pagar dins pocs dies la meitat de la Talla General deslliurada pel Gran i General Consell i que són 444 lliures, 15 sous i 5 diners... la meitat dins un mes i l'altre dins tres mesos, conservant-se la dècima... que se digui com fer-ho...que suposat que el Magnífic Síndic Clavari s'ofereix per solucionar dita Talla General i fa gràcia de la dècima, que se li pagui l'interès de tot el temps...

24 de febrer de 1720

Primera acta on ja no consten ni jurats ni consellers. Hi ha regidors.

...ajuntats i congregats en la Sala de la Universitat i Vila d'Inca los honors Joan Reure i Mesquida, Jaume Siquier, Joan Rayó "Àngel" i Rafel Llobera de Gregori TOTS REGIDORS DE DITA UNIVERSITAT I VILA, amb l'assistència de l'honor Jaume Siquier, Balle Reial lo corrent any...

...és per dir-los que el dia 24 de novembre de 1719 nos entimaren una lletra que pagàssim la meitat d'una talla que havíem lliurada de 32.000 peces de vuit i a 17 de febrer de 1720 nos han intimat a pagar l'altra meitat de les 32.000... Fou conclús, resolt i determinat que los REGIDORS passin a Ciutat a cercar diners i si no en troben a interès que cerquin per via d'encarregament...

15 de març de 1720

Fou proposat per l'honor Joan Rayó "Àngel", dient Senyors Regidors, ja saben Vs. Ms. que passàrem a Ciutat jo i lo regidor Llobera i no hem trobar diners i a 7 de març de 1720 tinguérem junta amb lo Molt Il·lustre Sr. Intendent i digué que los Regidors, quiscun en la seva vila, tenguin junta per veure si venien a bé que la Casa del Sindicat pengüés diners per pagar les 1.000 peces de vuit i la Talla General... Hi vénen a bé.

18 d'octubre de 1720

...és per dir-los que hi ha alguns moradors qui clamen que en no donar blat per sembrar no tenen possibilitat de sembrar aquest any... que prenguen blat a discreció dels Regidors amb la millor i major comoditat que se trobarà...

9. Altres temes particulars que surten al *Llibre de consells*. 1705-1720

- Sobre la carnisseria d'Inca.
- Cobrança del blat.
- Eleccions de batle reial, jurats, consellers, clavaris, mostassaf, oïdors de comptes, etc.
- Adobs de les columnes de pedra de la façana de l'església parroquial.
- Necessitat de blat.
- Festes dels patrons.
- Signar actes.
- Pagar feines.
- Mestre del puig d'Inca.
- Botiguers que compren veremes.
- Nomenaments de missers que defensin la vila.
- Compra d'un tern negre de domàs perquè els sacerdots puguin anar als enterraments.
- Pagaments als qui treballen per la vila.
- Fer jornals a l'obra de l'Església.
- Compra de cavalls.
- Nomenament de mestres de capella.
- Concessió d'almoines a franciscans i dominicans.
- Sobre les cases de la Universitat i vila d'Inca al Mercat.
- Obres al puig d'Inca.
- Passar mostra a la vila a càrrec d'un "Sargento Mayor".
- Elecció de càrrecs mitjançant rodolins
- Resolucions mitjançant faves blanques i negres.
- Compra de roba per a l'església parroquial.
- Obres pies.
- Manllevar diners per comprar blat.

10. Conclusions

Les actes de la Universitat, durant aquests anys, apunten molt lleument el canvi de monarquia. Es parla molt poc de guerra. Tan sols en els moments de la conquesta de Mallorca per part de les tropes de Felip V es poden veure pagaments als soldats que aniran a la marina entre Alcúdia i Artà per contenir els invasors. Sí que hem llegit com els soldats habitaren les cases particulars i que, perduda la guerra i governant el rei Borbó, s'han d'entregar les armes de foc, les punxants i les tallants. Tampoc hem deixat de veure com desapareixen els càrrecs de jurats i consellers per quedar convertits tots en regidors.

Es parla molt de talles, vol dir diners. En certs moments, llegint les actes, he tengut la impressió que “no passava res”, que tot anava seguint igual. Pens que no era així. També he comprovat com els noms de jurats, consellers, batlle reial i regidors no canvien gaire i que solen ser els mateixos. Queda molt per investigar. Ens manca saber qui eren els jurats i consellers, quins béns tenien i com vivien. Igualment els llibres de defuncions de l'Arxiu Parroquial d'Inca parlen poc i no hi ha un llistat de morts a causa de la guerra entre ambdós bàndols.

Esperem noves investigacions de la relació de la Universitat i vila d'Inca amb la guerra de Successió.